

Sofie Renström

ELSKÅP VID LILLA TORG

Halland, Halmstad stad och kommun, Halmstad 5:1, RAÄ 44:1/L1997:3939

RAPPORT KULTURMILJÖ HALLAND 2022:27

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM

Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2022

Arkeologisk schaktningsövervakning 2021

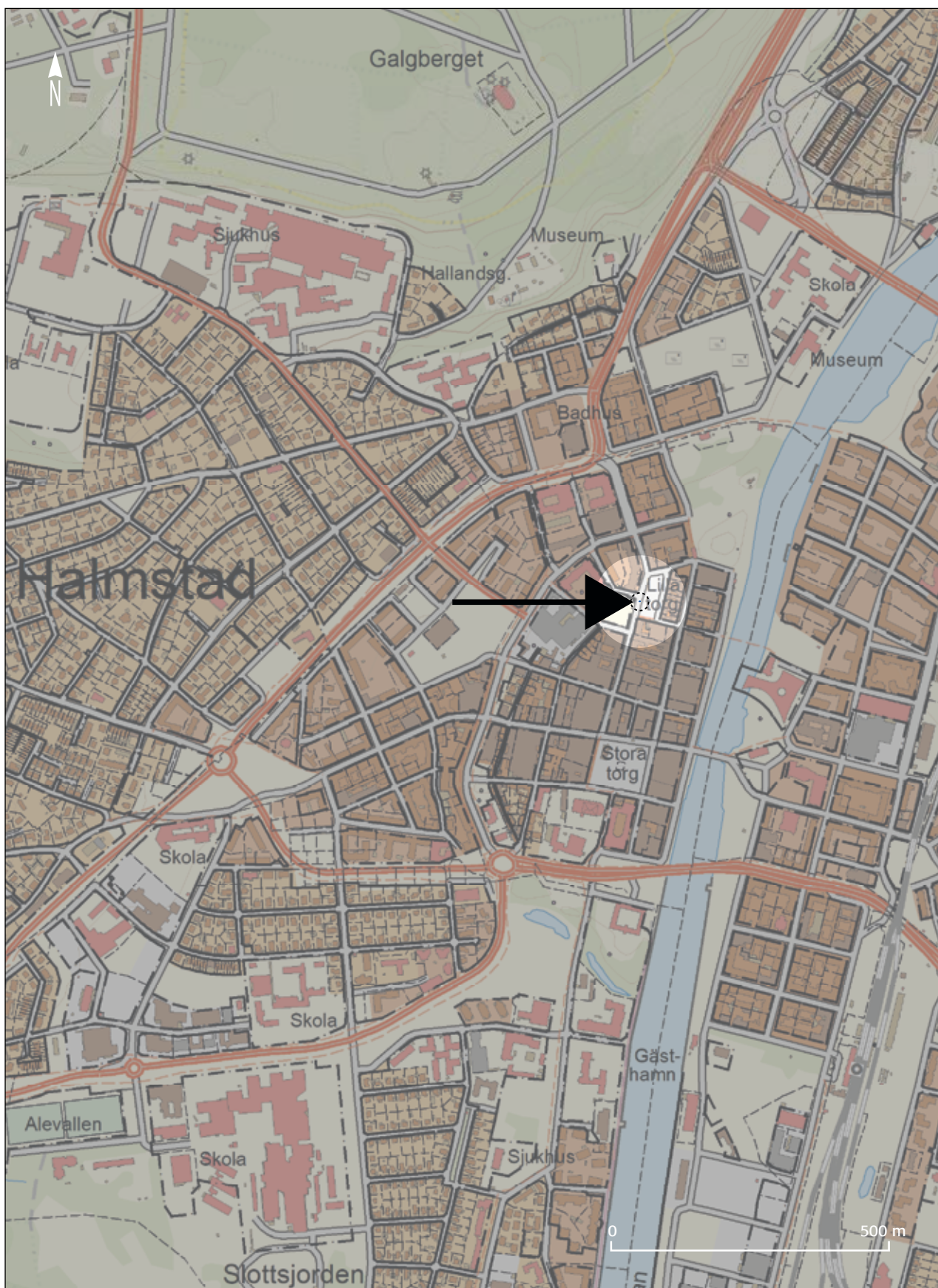
Bild framsida: Elskåpet på plats i östra delen av schaktet. Fotat från väster. Foto: Sofie Renström.
(Fotonr: 2021-56-3).

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr ms2006/02316.

INNEHÅLL

Sammanfattning	5
Bakgrund	5
Topografi och tidigare arkeologiska insatser	5
Frågeställning	5
Metod	5
Resultat	7
Tolkning	8
Referenser	8
Tekniska och administrativa uppgifter	8
 Bilagor	 9
Bilaga 1 Fotolista	
 Rapporter från Kulturmiljö Halland 2021 och 2022	 10

Figur 1. Schaktets läge på fastighetskartan. Skala 1:10 000.

SAMMANFATTNING

Under anläggningsarbetet av ett elskåp på Lilla Torgs sydvästra kant grävdes ett schakt till 0,84m djup under dagens marknivå. Schaktet innehöll enbart recenta bärlager och utfyllnadsmassor. Arkeologiska lager kunde inte konstateras.

BAKGRUND

HEM (Halmstads Energi och Miljö) behövde placera ett nytt elskåp på Lilla Torg för i och med den ökade resursanvändningen av uteserveringar på torget på somrarna. Skåpet skulle kopplas till befintliga elledningar i Köpmansgatan.

TOPOGRAFI OCH TIDIGARE ARKEOLOGISKA INSATSER

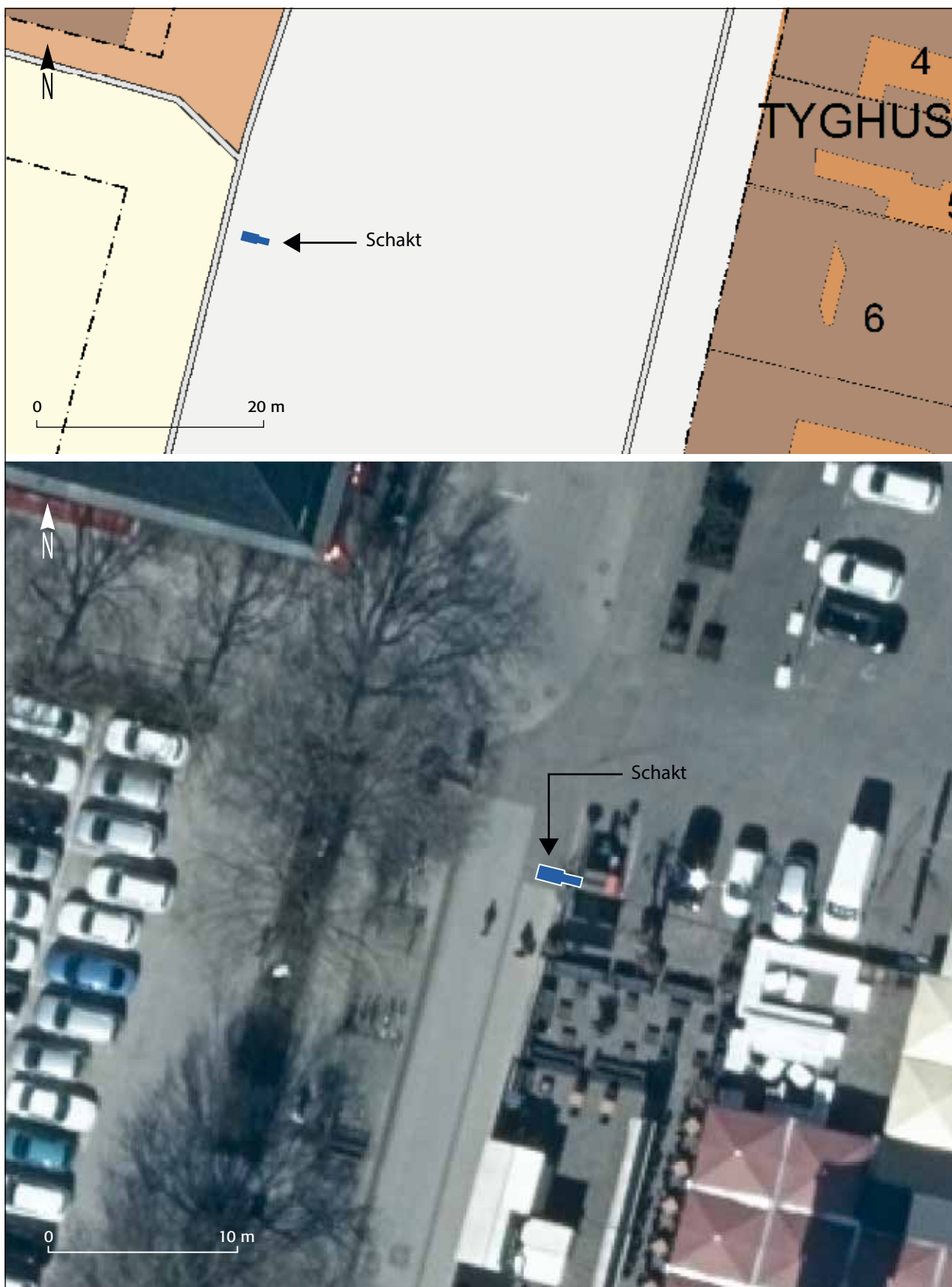
Undersökningsområdet var beläget i den norra delen av den medeltida staden Halmstad. Detta område har tolkats som glesbebyggt under stadens tidiga historia, och verkar huvudsakligen ha bestått av betesmark under 1300-talet och början av 1400-talet (Andersson 1979 s 32). Under 1400-talets slut expanderade stadsbebyggelsen norrut, och 1494 anlades ett franciskanerkonvent på platsen för dagens Lilla Torg – S:t Anna (Öbrink 2015 s 88f). Konventet stängdes vid reformationen, och ny bebyggelse etablerades på platsen.

FRÅGESTÄLLNING

Syftet med den arkeologiska undersökningen var att med ett vetenskapligt arbetssätt dokumentera och beskriva eventuella arkeologiska lager som berördes av schaktningen. Det var också av speciellt intresse att hjälpa till att avgränsa de arkeologiska lämningarna under Lilla Torg. Torget är anlagt över murarna från ett medeltida franciskanerkonvent, vilka också är markerat i torgets stenläggning (Nilsson 1932 s 3) Då konventet grävdes ut under tidigt 1900-tal är det inte helt klart hur mycket av lämningarna som finns kvar i marken, samt dess eventuella utbredning i dagsläget.

METOD

Schaktet för elskåpet grävdes med maskin samt för hand av anläggare. Det ritades för hand i plan, skala 1:20. Ritningen har sedan rektifierats och vektoriserats digitalt i GIS-miljö utifrån en med GPS inmätt referenspunkt i schaktets hörn. Hela schaktet kunde ej mätas in med GPS pga den otillförlitliga mottagningen. Schaktet fotograferades även digitalt.

Figur 2. Överst: Schaktets läge på fastighetskartan i skala 1:500 och där under på ortofoto i skala 1:300.

Figur 3. Schaktet öppnas med hjälp av maskin efter att de mindre gatstenarna plockats bort. Från söder. (Fotonr. 2021-56-1). Foto: Sofie Renström.

Figur 4. Elskåpet på plats i schaktets östra del. Från väster. (Fotonr. 2021-56-4). Foto: Sofie Renström.

RESULTAT

Större delen av schaktet grävdes till 0,45m djup under dagens marknivå och bestod enbart av moderna bärlager. Elskåpets ”ben” placerades längst till öster i schaktet, det vill säga den delen som är närmast Lilla Torg. Här gick schaktet ned till ett djup av 0,84m under dagens gatunivå, och ett brungult, homogent sandlager påträffades under de recenta bärlagren (0,5 under dagens marknivå). Detta innehöll inga arkeologiska inslag.

Vid antikvarisk kontroll utförd år 1995 inför anläggandet av ny torgyta iakttogs recenta bärlager ner till ett djup av 0,3 m. Därunder fanns ett gult sandlager som till beskrivningen påminner om det som påträffades i gällande schakt för elskåpet. Då tolkades detta sandlager, åtminstone delvis, vara ett äldre bärlager påfört vid anläggandet av S:t Anna på slutet av 1400-talet. Även 1995 påpekades att en mer ingående arkeologisk dokumentation behövs för att avgöra lagrets ålder (Johansson Hervén 1995)

Inga arkeologiska lämningar framkom vid schaktningen och inga föremålsfynd eller prover samlades in.

TOLKNING

Inga arkeologiska lämningar kunde konstateras. Eventuellt berörde schaktningen ett arkeologiskt utfyllnadslager av sand vari inga fynd påträffades. Ytterligare arkeologiska undersökningar i närområdet behövs för att konstatera sandlagrets ålder och funktion.

REFERENSER

Johansson Hervén, Conny (1995) *Halmstad Lilla Torg kontroll 1995*. Halland, Halmstad kommun och stad, Halmstad 5:1, Lilla Torg, RAÄ 44:1. Arkivrapport. Stiftelsen Hallands Läns museer.

Andersson, Arne (1979) *Köpmansgatan Norra delen*. Halland, Halmstad kommun och stad, Halmstad 5:1, Lilla Torg, RAÄ 44:1. Arkivrapport. Halmstad. Stiftelsen Hallands Läns museer.

Nilsson, Harald (1932) *Halmstad Lilla Torg 1932: Berättelse till riksantikvarien över undersökningen av lämningarna av S:TA Katarina kloster å Lilla Torg i Halmstad 7 okt. - 7 dec. 1932*. Halland, Halmstad kommun och stad, Halmstad 5:1, Lilla Torg. RAÄ 44:1. Arkivrapport. Stiftelsen Hallands Läns museer.

Öbrink, Mattias, red. (2015) *Vår by Brokatorp: Halmstads äldsta historia*. Hallands Läns museers Skriftserie No. 11. Stiftelsen Hallands Läns museer.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr:	431-3677-2021
Kulturmiljö Hallands dnr:	2021-234
Uppdragsgivare:	HEM (Halmstads Energi och Miljö)
Utförandetid:	2021-06-23
Personal:	Sofie Renström (projektledare)
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Undersökt yta:	1,65 m ²
Fastighet:	Halmstad 5:1, Lilla Torg
RAÄ nummer:	Halmstad 44:1/L1997:3939
Dokumentation:	Schakt mättes och ritades för hand utifrån inmätt punkt med GPS. Digital information finns tillgänglig i Intrasisprojekt Halmstad-2021234SU. Undersökningsområdet dokumenterades i plan på millimeterpapper. Ritningen har nummer HMAK 4541. Digitala fotografier har fotonummer 2021-56. Allt arkivmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv, Halmstad.
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs.
Prover:	Inga prover samlades in.
Datering:	Medeltid – Nyare tid

BILAGOR

Bilaga 1 Fotolista

Fotonr: 2021-56
 Diarienummer: 2021-234
 Landskap: Halland
 Socken: Halmstad
 Fastighet: Halmstad 5:1
 Fornlämningsnr: RAÄ 44:1/L1997:3939
 Undersökningstyp: Schaktningsövervakning 2021

Nr	Datum	Mot	Beskrivning	Sign	Typ	Intrasis-ID
1	2021-06-23	N	Schaktning med grävmaskin	SR	Översikt	2000
2	2021-06-23	N	Elledning dras i schaktet	SR	Arbetsbild	2000
3	2021-06-23	Ö	Elskåpet på plats i öppet schakt	SR	Översikt	2000
4	2021-06-23	N	Botten av schaktet invid elskåpet	SR	Kontext	2000

RAPPORTER FRÅN KULTURMILJÖ HALLAND 2021 OCH 2022

2021:17	Inför ny vatten- och elledning. Falkenberg. Arkeologisk schaktningsövervakning.
2021:18	Frillesås-Rya 3:77. Kungsbacka kn. Arkeologisk förundersökning
2021:19	Valhalla 5, antikvariskt utlåtande
2021:20	Försörjningshemmet 18, antikvariskt utlåtande
2021:21	Påarps gravfält, Trönninge sn, Halmstads kn, Arkeologisk schaktningsövervakning
2021:22	Marbäck, Halmstad, Snöstorps sn. Arkeologisk utredning
2021:23	Fibernetläggning vid treuddar, en stensättning och en boplatz i Bexets stugby, Trönninge sn, Halmstad. Ark. schaktningsövervakning
2021:24	Kv. Postmästaren, Esplanadparken och Norra Vallgatan - kulturmiljöutredning
2021:25	Spannarps kyrka, Styrssystem - antikvarisk medverkan
2021:26	Sibbarps kyrka, Styrssystem - antikvarisk medverkan
2021:27	Tvååkers kyrka, Styrssystem - antikvarisk medverkan
2021:28	Dagsås kyrka, Styrssystem - antikvarisk medverkan
2021:29	Flickskolan 6, Varberg, antikvarisk förundersökning
2021:30	Gästgivaren 10, Varberg, antikvarisk förundersökning
2021:31	Societetshuset i Varberg, antikvarisk medverkan
2021:32	Alfshögs kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:33	Askome kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:34	Vessige kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:35	Lyngåkra 6:8, Rivningsdokumentation
2021:36	Gamlestugan i Morup, Morup 27:1, antikvarisk medverkan
2021:37	Hägaröds gård, fönsterbyte, antikvarisk medverkan
2021:38	Köinge kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:39	Okome kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:40	Svarträ kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:41	Tjärby kyrka, konstglasfönster, antikvarisk medverkan
2021:42	Tjärby kyrka, invändig renovering, antikvarisk medverkan
2021:43	Varbergs idrottshall, antikvarisk förundersökning
2021:44	Dagsås kyrka, exteriör renovering
2021:45	Kirsten Munks hus, Byte av butiksfönster, antikvarisk medverkan
2021:46	Flundran 5, Inredning av vind, Antikvarisk förundersökning
2021:47	Västra bageriet, Svärdet 6, Antikvarisk förundersökning
2021:48	Skummeslöv 4:2, 5:13 och 30:10 10, Arkeologisk utredning, Skummeslövs socken, Laholms kn
2021:49	Fornlämningar vid Stafingsvägen, Stafings sn, Arkeologisk efterundersökning 2021
2021:50	Staffens, Olofsbo hembygdsgård, halmtak, antikvarisk medverkan
2021:51	Mjellby konstmuseum, antikvariskt utlåtande inför om- och tillbyggnad
2021:52	Vessinge sandhedar, Veinge sn. Arkeologisk. utredning
2021:53	Hanhals övre kyrkogård, Kulturhistorisk bevarandeplan
2021:54	Hanhals nedre kyrkogård, Kulturhistorisk bevarandeplan
2021:55	Spannarps kyrka, utvändig renovering, antikvarisk medverkan
2021:56	Fjällaregården 2:22, Dokumentation av ekonomibyggnad
2021:57	Åkrabergs gård, renovering av verandan, antikvarisk medverkan
2021:58	Wallens slott, murrenovering och byte av stolparmaturer, antikvarisk medverkan
2021:59	Edenberga brandstation, renovering av slangtornet, antikvarisk medverkan
2021:60	Lottens, Västralt 2:10, ommålning av bostadshuset, antikvarisk medverkan
2021:61	Rudan 3, Gårdshus, antikvarisk förundersökning
2021:62	Dagsås kyrka, dagvattenhantering, antikvarisk medverkan
2021:63	Dagsås kyrka, bergvärme, antikvarisk medverkan
2021:64	Landa kyrka, exteriör renovering, antikvarisk medverkan
2021:65	Tullhuset, Varberg. Antikvarisk konsekvensbedömning
2021:66	Solbacken, Torpa-Kärra 6:14, Antikvarisk förundersökning
2021:67	Slottsmöllans djurstallar. Ny taktäckning, Antikvarisk medverkan
2021:68	Sprottorp 1:4, Falkenbergs kommun, Slöinge socken, Arkeologisk utredning

2021:69	Hunnestads kyrka, ramp, antikvarisk medverkan
2021:70	Färgaryds kyrka, omtäckning av koppartak, antikvarisk medverkan
2021:71	Långaryds kyrka, utvändig renovering, antikvarisk medverkan
2021:72	Mesolitisk flinta och gravhög L1997:6640, Kungsbacka kn, Landa sn, Arkeologisk utredning och avgränsande förundersökning 2021
2021:73	Kinnareds kyrka, hussvampsskada i takfot, antikvarisk medverkan
2021:74	Brunswicka sågkvarn
2021:75	Landeryds godsmagasin. Rapport över renovering
2021:76	Kapellkyrkogården, kulturhistorisk inventering
2021:77	Förromerska eldar under gång- och cykelbana, Töllstorp 2:8/S:5, Ljungby sn, Fornl. L2019:7068, L2019:7069, L2019:7070, L2019:7071 och L2019:7072, Arkeologisk förundersökning
2021:78	Boplatzlämningar väster om Lugnarohögen i Hasslöv, Laholms kommun, Hasslövs socken
2021:79	Trönninge dammanläggning, Trönninge socken, Påarp 6:4, 4:6 och Trönninge 5:112 och 1:116. Arkeologisk utredning.
2021:80	Sankt Clemens kyrka, invändiga renoveringsåtgärder, antikvarisk medverkan
2021:81	Skrea kyrka, utvändig renovering, antikvarisk medverkan
2021:82	Arkeologi inför ny gång- och cykelväg i Tjärby, Tjärby och Laholms socknar, Tjärby 2:18, Lilla Tjärby 1:3, Lilla Tjärby 1:13, Lilla Tjärby 1:66, L1996:1912/ Tjärby RAÄ 11, Arkeologisk utredning, förundersökning och undersökning.
2021:83	Kallbadhuset i Varberg, Kulturhistorisk utredning.
2021:84	Strömma kvarn, antikvarisk utredning inför förbättrad fiskvandring
2021:85	Lilla Torg, Halmstad stad, L1997:3939, L1997:4462. Kulturhistorisk och arkeologisk förstudie
2021:86	T4 Hässleholm, Markan, antikvarisk förundersökning
2022:1	Fortsättningen av den arkeologiska utredningen inom Norra Villmanstrand, Halland, Halmstad kn, Snöstorps sn, Arkeologisk utredning 2021.
2022:2	Tre fornlämningar inom Trönninge 2:27. L2020:3647, L2020:3649, L2020:3653, Arkeologisk förundersökning.
2022:3	Skogskyrkogården i Falkenberg, kulturhistorisk inventering
2022:4	Alafors kvarnmiljö, antikvarisk utredning inför förbättrad fiskvandring
2022:5	T4 Hässleholm, Matsalen, antikvarisk förundersökning
2022:6	Arkeologisk utredning 2021 inför den nya Slottsmöllebron, Halmstad 9:14 och Halmstad 10:26 m fl
2022:7	Köinge kyrka, Utvändig renovering, antikvarisk medverkan
2022:8	Arkeologisk utredning inför solkraftspark i Harplinge. Harplinge sn, Arkeologisk utredning steg 1
2022:9	Övraby VA, Halmstad stad, Halmstad 7:3, Arkeologisk utredning 2021
2022:10	Tidigmoderna odlingslager och bebyggelselämningar i kvarteret Grev Kristoffer, Halland, Halmstad, Fastigh. Grev Kristoffer 10 och 13, RAÄ 44:1/L1997:3939, Arkeologisk schaktningsövervakning 2020
2022:11	Skottorps slott, Renoveringsåtgärder 2020-21, Antikvarisk medverkan
2022:12	Eskilstorp, planutredning
2022:13	Tingshuset, Höken 3, Laholm. Antikvarisk förundersökning
2022:14	Varbergs kyrka, antikvarisk förundersökning
2022:15	Armékåren 14, antikvarisk förundersökning
2022:16	Morups kyrkogård, uppdatering av kulturhistorisk dokumentation och bevarandeplan
2022:17	Tönnersjö kyrka, renovering av golv m.m
2022:18	Arkeologisk förundersökning av L1997:7567, Landa socken, Sintorp 3:6
2022:19	Teater Storan, Svärdet 8, Antikvarisk medverkan
2022:20	Centralskolan, Tvååker. Antikvarisk förundersökning
2022:21	Från stenålder till vikingatid i Hunnestad. Halland, Hunnestads sn, Arkeologisk förundersökning av L2020:6458
2022:22	Hasslövs kyrkogård, uppdatering av bevarandeplan
2022:23	Våxtorps kyrkogård, uppdatering av bevarandeplan
2022:24	Fiberledning vid Norre Port, Halmstad 5:1, RAÄ 44:1/L1997:3939, Arkeologisk schaktningsövervakning 2022
2022:25	Fiberledning i Klostergatan, Halmstad 5:1, RAÄ 44:1/L1997:3939, Arkeologisk schaktningsövervakning 2022
2022:27	Elskåp vid Lilla Torg, Halmstad 5:1, RAÄ 44:1/L1997:3939, Arkeologisk schaktningsövervakning 2021

KULTURMILJÖ
HALLAND